

УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ.

Видає і редагує Український Військовий Генеральний Комітет.

Адреса: Київ, В.-Володимирська вул. Педагогічний Музей.

ПЕРЕДПЛАТА: На рік—9 карб., на пів року—5 карб., на 3 місяця—3 карб.

УНІВЕРСАЛ

Української Центральної Ради.

ГРОМАДЯНЕ ЗЕМЛІ УКРАЇНСЬКОЇ!

Представники Временного Правительства повідомили нас про ті певні заходи, яких Временне Правительство має вжити в справі управління на Україні до Учредительного Зібрання.—Временне Правительство, стоячи на сторожі завойованої революційним народом волі, визнаючи за кожним народом право на самоозначення і відносячи остаточне встановлення форми його до Учредительного Зібрання,—простягає руку представникам Української демократії—Центральній Раді,—і закликає, в згоді з ним, творити нове життя України на добро всієї революційної Росії.

Ми, Центральна Рада, яка завжди стояла за те, щоб невідділяти Україну од Росії, щоб вкупі з усіма народами працювати до розвитку та добробуту всієї Росії і до єдності демократичних сил її, з задоволенням приймаємо заклик Правительства до єднання і оповіщаємо ВСІХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ:

Українська Центральна Рада обрана Українським народом через його революційні організації, незабаром поповниться на справедливих основах представниками інших народів, що живуть на Україні, від їх революційних організацій, і тоді стане тим єдиним найвищим органом революційної демократії України, який буде представляти інтереси всієї людності нашого краю.

Поповнена Центральна Рада виділить наново з свого складу окремий відповідальний перед нею нею орган—Генеральний Секретаріат, що буде представлено на затвердження Временного Правительства, яко носитель найвищої краєвої влади Временного Правительства на Україні.

У цім органі будуть об'єднані всі права і засоби, щоб він, яко представник демократії всієї України і разом з тим, як найвищий краєвий орган управління, мав змогу виконувати складну роботу організації та впорядкування життя всього краю в згоді з усією революційною Росією.

В згоді з іншими національностями України і працюючи в справах державного Управління, як орган Временного Правительства, Генеральний Секретаріат Центральної Ради, твердо йтиме шляхом зміцнення нового ладу, утвореного революцією.

Прямуючи до автономного ладу на Україні, Центральна Рада в згоді з національними меншостями України підготує проекти законів про автономний устрій України, для внесення їх на затвердження Учредительного Зібрання.

Вважаючи, що утворення краєвого органу Временного Правительства на Україні забезпечує бажане наближення управління Краєм до потреб місцевої людності в можливих до Учредительного Зібрання межах і визнаючи, що доля всіх народів Росії міцно зв'язана з загальними здобутками революції ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання. Що торкається комплектування українських військових частей, то для цього Центральна Рада матиме своїх представників при кабінеті Військового Міністра, при генеральному Штабі і Верховному Головнокомандуючому, які будуть брати участь в справах комплектування окремих частин виключно українцями, поскільки таке комплектування, по определению Військового Міністра буде являться з технічного боку можливим без порушення боєспособности армії.

Оповіщаючи про це громадян України, ми твердо віримо, що українська демократія, яка передала нам свою волю, разом з революційною демократією всієї Росії та її революційним Правительством прикладе всі свої сили, щоб довести всю державу з'окрема Україну до повного торжества революції.

У Києві 1917 року, 3 липня.

Декларація Секретаріату Центральної Ради.

ШАНОВНІ ЗБОРИ.

Центральна Рада досягла в своїй національно-політичній діяльності серйозного, відповідального моменту. З виконавчого органу поєднаних партійних і громадських груп, яким вона була в початку революції, вона стала вищим і не тільки виконавчим, але й законодавчим органом всього організованого українського народу.

Ми в своїй особі, в особі Української Центральної Ради, даємо картину формації влади, але влади цілком по-

вої, сучасної, опертої, на зовсім інші підвалини, ніж стара європейська і особливо російська дореволюційна влада. Не фізичне та економічне насильство; не темнота, затурканість і економічна залежність класів поневолених; не застрахування та гіпнотизування релігією; не нацьковування одної частини пригноблених на другу.—не такі засоби дали нам, зібраним от-тут-о, право і силу вирішувати норми життя, обов'язкові для кожного, хто визнає себе українцем.

Це право родилось і виросло з одного довіря, чистого, не підмішаного ніяким примусом, законним чи незаконним.

І Центральна Рада, приймаючи на себе ту волю і довіря народу, стала невідділеною, органічно-зжитою частиною цього великого цілого.

Кожний день поширює й поглиблює ту сконцентровану волю. Різні формації української демократії підливають у спільний резервуар могутньої сили, самі в той же час черпаючи з його.

І в сей момент ми стоїмо як раз на самій важкій, але в той же час, на самій критичній порі нашого формування. Ми вступили в ту зону, де стираються межі двох влад,— моральної і публічно-правової.

Ми вже не можемо сказати, в якій саме половині більше чи менше стоїмо. Розмір і сила нашої моральної влади остільки розрослися, що вона сама собою, під натиском логічного ходу подій без болю й без заколоту перетворюється у справжнє народоправство.

Народ своїм чуттям найкраще розуміє ідею справжнього народоправства, ідею демократичної влади, яка іде знизу, а не згори, яка є для народу, а не народ для неї. Українська демократія сконцентрувала свою волю в Центральній Раді, в ній покляла найкращу оборону своїх інтересів і через те тільки їй і може вірити. А звідси вже випливає зовсім логічний висновок: коли довіря, то довіря до кінця, у всіх сферах, як національного, так економічного політичного і державного життя.

Тут нема ворожнечі до Петрограду, але є цілковита байдужість до його, бо українська демократія має свою власну владу, яку сама витворила і якій цілком довіряють.

Але легше довіритись, ніж справдити чиясь довіря. А особливо коли те довіря походить од частини во ім'я інтересів цілого, бо ми поки що представники довіря не всього цілого, а тільки певної частини його. Ми знаємо, що та частина є велика, ми знаємо, що друга частина силою природного ходу життя дійде назабаром до того самого.

Але поки вона не дійшла, поки ці частини не злилися в одне ціле, процес нашого формування, значить, теж не скінчився. А через те не закінчився й процес перетворення моральної влади в публічно-правову, повномочну, з усіма властивими їй компетенціями, функціями і апаратами.

І от завдання Центральної Ради в сей критичний, перехідний момент є прискорення цього процесу, допомога йому.

Генеральний Секретаріат, яко виконавчий орган Центральної Ради, котрому вона передає в сій сфері свою повновасть, тільки так і розуміє своє призначення.

Головним завданням Центральної Ради до деякого часу було об'єднання української демократії на ґрунті тільки національно-політичних домагань.

Але життя потроху розсунуло ці вузькі рямці. Самих національно-політичних домагань стало мало, час ставить вимоги ширші: народ хоче об'єднатись для задоволення і розв'язання всіх питань, які висуває йому і економічна, і соціальна обстановка. І через те Центральна Рада мусіла поширити свою платформу, мусіла стати національним Союзом, в якому мають освітлюватися і розрішатись всі ті питання, які висуває життя.

І тому то утворення Генерального Секретаріату було необхідним шаблом розвитку іншого представницького органу. Тому то інститут Генерального Секретаріату має охоплювати всі потреби Українського народу. Згідно з цими потребами і поділено роботу між окремими Секретарями: по внутрішніх справах, фінансових, судових, продовольчих, земельних, освітніх, міжнародних, праці, дорог, військових, торгу і промисловості.

Найпершою перешкодою до планомірного переведення цієї роботи є нестача політично-соціальної і національної свідомості і мала організованість народних мас. В цьому криється найбільша погроза і загальним здобуткам революції і організації автономного ладу на Україні, котрий є найкращим закріпленням тих здобутків.

Цією стороною життя нашого народу має займатись Генеральний Секретар по внутрішніх справах. В його компетенції має бути вся справа організації, агітації, пропаганди. В секретаріаті внутрішніх справ мають бути сконцентровані різні громадсько-адміністративні апарати, утворені українською демократією до сього часу. Вони досі існували і працювали окремо, відірвано один від одного, не поєднані одним планом, одною системою. Тепер це має бути один апарат, складений з різних частин, але під керівництвом Генерального Секретаря внутрішніх справ.

Організація і освіднення нас є перша, необхідна, найголовніша підвалина дальшого будівництва. А слідуючим шаблом сього будівництва заснованого на свідомості і організованості, є перебудова місцевої і загально-краєвої адміністративної влади; Сельські, містечкові та волосні адміністративні органи, Земські Управи, повітові комісари, Городські Думи, губернські комісари, словом вся організація влади може стати в органічний зв'язок з Центральною Радою тільки тоді, коли демократія, яка утворює ці органи, стоїть також в тісному зв'язку з Центральною Радою.

І це є друге завдання Секретаріату в справах внутрішніх: се-то пристосовання всього адміністративного механізму до потреб організованої, усвідомленої демократії і підготування за допомогою цього самого апарату ще дальшого шабля—організації єдиної краєвої автономної влади, в порозумінні з демократіями інших національностей на Україні.

Маючи на увазі, що той стан, який заняла Центральна Рада—є стан будівництва нового політичного життя на Україні з усіма наслідками які випливають з цього стану, Генеральний Секретаріат в справах фінансових вважає необхідним розробити основи фінансової політики на Україні.

Звісно, фінансової справи ми не можемо зразу ставити на цілком державний ґрунт, а повинні обходитись поки що засобами, які мають в своїй основі майже виключно моральну силу. Однак, разом з цим маєтись на думці вести підготовчу працю так, щоб і Україна в фінансових справах могла стати цілком на державний ґрунт тоді, коли їй прийдеться ці справи впорядкувати, яко автономній державі.

Завданням Секретаріату в справах судових має бути підготовка судових інституцій на Україні до тих форм і того стану, в якому вони мають бути в автономній Україні. Ця робота має розпадатись на підготовку справи українзації та демократизації суду і виробу відповідних законопроектів котрі б намітили ті форми суду, які відповідали б автономному ладу на Україні.

Секретаріат в справах міжнародних має на меті об'єднати роботу всіх національностей Росії для боротьби за автономно-федеративний лад Російської республіки та для порозуміння українців на цих основах з іншими національностями. На першому плані перед Секретаріатом міжнародних справ стоїть скликання з'їзду представників народів та областей Росії і підготування матеріалу до сього з'їзду. Поруч стоїть справа якомога скорішого порозуміння з демократією національних меншостей на Україні.

В справі народної освіти Секретаріат має на меті насамперед об'єднати в своїх руках все керування шкільною освітою, а власне: догляд за переведенням на місцях українзації школи, організації видання підручників, відшукування і приготування учителів для шкіл та поміч в згуртуванні їх у професійні товариства.

В справі позашкільної освіти Секретаріат має на меті запомогу культурним товариствам. Для здійснення своїх завдань у шкільній справі Секретаріат має подбати про створення Всеукраїнської Шкільної Ради, яка неситиме територіальний характер, а зараз має скористуватись існуючим органом влади, як от шкільні округи, або громадськими інституціями з якими зав'яже самі тісніші стосунки. Для постійного зв'язку з місцями Секретаріат має на меті завести своїх спеціальних комісарів по народній освіті.

Секретаріат в справах земельних в першу чергу має подбати про правильну організацію волостних, повітових і губернських комітетів по Україні та Рад Селянських Депутатів; має направляти діяльність цих організацій на шлях громадського порядкування не тільки земельної власності але і сільсько-господарським інвентарем. Щоб об'єднати діяльність земельних комітетів, Секретаріат має подбати про утворення Українського Краєвого Земельного Комітету.

Разом з тим той же Секретаріат має подбати про утворення українських кооперативних центрів.

В цілях підготовки до Установчих Зборів Секретаріат має підготувати на підставі постанов Всеукраїнського Селянського З'їзду проект земельного закону. В тому числі і ту його частину, яка повинна розмежувати компетенцію Всеросійського Парляменту і Українського Союму в земельних справах.

В продовольчій справі Секретаріат ставить своєю задачею об'єднати роботу продовольчих органів на Україні і внести в неї ту плановість, якої їй досі бракувало. Перед Секретаріатом стоїть основна задача створити Всеукраїнський Центральний продовольчий Комітет, який має забезпечити

автономію України в продовольчій справі та подбати про відповідне постачання українським хліборобам потрібних в їх господарствах продуктів та знаряддя.

Завданням Секретаріату в справах військових є українізація війська, як в тилу так по змозі на фронті, пристосування військових округ на Україні і організації їх до потреб українізації війська.

Ведення роботи Генерального Секретаріату у всіх згаданих справах в зазначених вище межах вимагає впорядкування відповідної канцелярії і тому в склад секретаріату введено Генерального Писаря, найближчим завданням якого являється—завідувати ділами всього Генерального Секретаріату, бути зв'язком між окремими генеральними секретарями у внутрішніх організаційних справах Секретаріату, відповідна постановка інформації про діяльність Генерального Секретаріату, між іншими і через періодичний орган Генерального Секретаріату.

Пристаючи до великої відповідальної роботи, сподіваючись на повне довіря і піддержку Центральної Ради, Генеральний Секретаріат покладе всі сили, щоб виконати ту роботу на користь відродженого народу українського і тих національних меншостей, що разом з ним заселяють Україну.

Усі наші зусилля будуть іти на те, щоб не допустити Україну до винищення, дезорганізації та анархії. І хто б ту дезорганізацію не вносив нам, чи темні сили контр-революції, чи анархістичні елементи українства, чи помилки і ворожнеча Тимчасового Центрального Уряду, ми з усіма дезорганізуючими силами будемо боротись неухильно і нікому не дозволимо гальмувати справу будівництва нового життя в нашій країні.

Генеральний Писарь П. Христюк.

Всеукраїнська Рада Військових депутатів.

В № 3—4 „Вісника“ було оповіщено що на Всеукраїнському Військовому з'їзді обрана Рада Військових депутатів. Не подаючи зараз докладного справоздання про роботу Ради Військових депутатів вміщаємо список членів Ради:

* * *

1) солд. Іван Полікарпович Дембський 150 піш. Вороніжск. друж. м. Київ, 2) уряд. Харитон Трифонович Шаповал Управ. гуртів скота м. Київ, 3) підпор. Никифір Якимович Скуйбіда 1 зап. морт. бат. м. Київ, 4) солд. Кость Петрович Дубинський Конвойна ком. гар. Кременчука, 5) солд. Кирило Григорович Хідченко 107 к-ди одужаюч. Лубенск. гар., 6) прап. Микола Автукхович Врублевський 290 піш. запасн. п. 7) салд. Йосип Юркович Гермайзе 2 зап. Санер. бат. м. Київ, 8) прап. Василь Михайлович Копавка 146 піш. Вороніжск. др. 9) прап. Грицько Іванович Касяненко 6 авіаційного парку, 10) ферш. Яків Максимович Зозуля Петровсько-Полтавск. Кадетск. корпусу, 11) Андрій Андрійович Журавель 1 Укр. Богд. Хмелн. полк, 12) салд. Андрій Федорович Гусенко Сторож к-ди по охорони казен. будинків у Вінниці, 13) прап. Олекса Іванович Ткаченко 4 зап. п. п. Житомир, 14) ст.-ун. оф. Никифір Антонович Лилик 4 зап. п. полку, 15) ст.-ун. оф. Кіріон Михайлович Карабчевський 1 Укр. распред. пункт.

* * *

16) війск. техн. Гаврило Васильович Знахаренко 466 піш. Херсонск. друж. 17) уряд. Тихін Фомич Корнієнко 8 зап. Кавал. полку Елисавет. 18) прап. Іван Григорович Карпенко 6 піш. б-ди 19) прап. Юрко Йосипович Тютюнник 228 піш. запасного полку, 20) прапорщ. Пилип Софронович Курявий 228 піш. зап. п., 21) Пилип Юхимович Воропай 5 зап. піш. п. 22) ферш. ученик Іван Миколаєвич Іванів Херсонск. міськ. лазар.

* * *

23) Солд. Корній Мусієвич Речми-данів 1 пулеметн. полку, 24) ст.-ун. оф. Ярошенко Зап. бат. Гвард. Егерск. п. 25) солд. Іван Мефодієвич Солониченко 3 отд. 1 запасн. автом р., 26) підпр. Сергій Максимович Дзятна Зап. б-на Гвард. 4 стр. п., 27) мл. фейерв. Семенець Трактор школи І важкої артиллер.

зап. б-ди, 28) ст.-ун. оф. Павло Данилович Сібірний Зап. б-на Гвард. Гренад. пол., 29) ферш. Лука Прокопович Кизима Петрогр. Миколаєв. війск. госп., 30) ст.-ун. оф. Мирошник 9 еск. Гвард. зап. кав. п. 31) ст.-ун. оф. Павло Макарович Войтенко 180 піш. зап. полку, 32) солд. Софрон Іванович Мельник 6 тилової автомоб. майстер. 1 рт. 2 від., 33) солд. Михайло Аверкович Авдієнко Петрогр. разгр. б-ну, 34) солд. Данило Ільич Коваленко 262 піш. зап. полку.

* * *

35) вахм. Василь Петрович Коробко Кінського запасу м. Ярослав, 36) ефр. Денис Іванович Личко 49 морт. парк. д-на, 37) уряд. Олександр Станиславович Чапківський м. Москва Арсенал, 38) ст. пис. Степан Петрович Лисенко Харківськ. повіт. війск. началн. 39) вольноопр. Михайло Кузьмич Павловський 74 піш. зап. п., 40) прап. Опанас Симонович Паливода 1 зап. мортир. артл. д-на, 41) прап. Кирило Захарович Войченко 20 зап. піш. п. 42) поруч. Михайло Георгієвич Панченко 1 зап. морт. арт. д-на, 43) солд. Петро Кузьмич Меюс 56 піш. зап. полку, 44) Хорун. Самойлович, 204 піш. зап. полку, 45) прап. Микола Олексієвич Свідерський 53 піш. зап. полку, 46) прап. Михайло Тележинський (Ковдій) 305 піш. зап. полку, 47) солд. Кость Олександрович Прокопович запасн. автомоб. р. Захід. ф.,

* * *

48) прап. Леонід Захарович Пасовський 240 піш. зап. полку, 49) прапор. Анастасій Васильович Ліхнякевич 3 арт. зап. б-ди 3 бат., 50) прап. Влас Кондратович Линник 105 піш. зап. полку, 51) прап. Кость Павлович Величко 91 піш. зап. полку, 52) Іван Марченко 155 піш. зап. полку, 53) пис. Кость Іванович Шкода 239 піш. зап. полку, 54) Василь Прохорович Шкляр 243 піш. зап. полку, 55) підпор. Сергій Сергієвич Паночині 151 піш. зап. полку, 56) солд. Вукол Максимович Лищенко 2 шк. прап. Казань, 57) лік. Василь Васильович Кекало Казачого д-на М. Аткарьська.

* * *

58) прап. Борис Логвинович Удод 173 піш. зап. полку, 59) прап. Андрій Гаврилович Батієвський Шт. Двинськ. війск. окр. 60) підпор. Микола Карпович Рапавець 294 піш. зап. полку.

* * *

61) прап. Іван Мефодієвич Ткалич 19 Сібірск. стр. зап. полку, 62) мл.-ун. Юхим

Григорович Коваленко 20 Сібірск. стр. зап. полку.

* * *

63) підпор. Петр Васильович Куцяк (Чалій) 22 Кавказ. стр. полку.

* * *

64) ефр. Михайло Малашко Офіц. стрілк. школи стр. полку, 65) мин. ар. солд. 1 ст. Іван Григорович Дудкин Балт. фл. Вспомогат. крейс. „Мітава.“

* * *

66) мл. фел. Грицько Фомич Якименко 4 арм. І лазар. 71 піш. дів., 67) солд. Іван Омелянович Бондаренко 4 арм. 3 автомоб. р. 60 піш. п., 68) прап. Михайло Скольбак 4 арм. 60 піш. зап. полку, 69) уряд. Василь Григорович Рябчинський 4 арм. 22 зап. б-ну, 70) прап. Володимир Якович Заїченко-Жадько 6 арм. І стр. артил. б-ди, 71) Спиридон Кирилович Слюсарчук 6 арм. 37 Сібірск. стр. полку, 72) мл. пис. Олександр Іванович Харченко 6 арм. 4 Стрілк. полку, 73) солд. Данило Самійлович Копійка 4 арм. 17 Понтонного б-ну 74) підпор. Сергій Федорович Надобко 9 арм. 22 зап. полку 75) мл. фейерв. Антін Олександрович Постоловський 9 арм. 49 арт. б-ди, 76) мл. фейерв. Савка Козимчук 9 арм. 126 арт. б-ди, 77) підпор. Дмитро Дієвич Околот 9 арм. Воздух. О-да.

* * *

78) уряд. Олександр Петрович Наріжний 7 арм. 30 Інженерн. полку, 79) прап. Федір Гаврилович Садківський 7 арм. 6 зап. пулеметн. р-ти, 80) підпор. Григорій Евдокимович Лисенко 7 арм. 92 піш. Печерського п., 81) підпор. Тихон Іванович Калган 7 арм. Військов. тпоргр. шт. 33 кор. 82) Гнат Йосипович Фурсевич 7 арм. 186 піш. Асландуськ. полку, 83) солд. Никодим Артемович Наконечний 7 арм. Інженерн. р-ти телегр. від. 41 піш. дів., 84) мл.-ун. оф. Евтихий Якович Іванченко 7 арм. Гвард. Преображ. полку, 85) шт.-кап. Миколай Ларіонович Шинкар 7 арм. 11 Фінляндск. стр. полку, 86) ефр. Іван Артемович Довгопольський 7 арм. Автомоб. ком. 7 арм., 87) уряд. Павло Ксенофонтович Демерлій 8 арм. Упр. госу-дар. при област. Комис. Галичини і Буковини. 88) пор. Чечель Петро Іванович 404 Могілевської друж. 89) ефр. Яків Прокопович Левченко 8 арм. 86 піш. зап. полку, 90) ст. пис. Трохим Степанович Кондрашко 8 арм. Управ. коменд. залізн. стан. Черновиці, 91) Варлаам Михайлович Попів 11 арм. 618 піш. Тарнопольск. полку, 92) солд. Антін Пилипо-

вич Шкільний 11 арм. Шт. 35 піш. стр. дів. 93 прап. Тихон Онупрієвич Вабій 11 арм. 283 піш. зап. полку, 94) Пор. Павло Семерович Лисовський 11 арм. 101 арт. б-ди, 95) пор. Опонас Семенович Халабуденко 9 піш. Інгерманланд. полку, 96 солд. Саватій Іванович Березняк Шт. II арм. общ. корп. суда, 97) прап. Никифір Ільїч Купенко Особ. арм. 308 чебаксарск. піш. полку. 98) мл. ун. оф. Олекса Григорович Миросник 33 Інженерного полку, 99) пис. Пантелеймон Іванович Ситник 140 хлібопекар. 100) Матвій Платонович Бондарь-Обмінний 22 Гренадер. Суворовс. полку.

* * *

101) пор. Захар Петрович Сухий III арм. 30 піш. Полтавск. полку, 102) пис. Яків Радіонович Левадний Шт. 9. піш. дів., 103) ферш. Дмитро Севастьянович Колесник 6 піш. дів. пер. отряд., 104) прап. Микита Дмитрович Масюк 2. арм. и 674 піш. полку, 105) лік. Люцій Ремичевич Кобилянський 8 Сібирск. стр. д-ї, 106) прап. Петро Владимирович Герасименко I Укр. Бог. Хмел. полку, 107) сол. Павло Максимович Артеменко 171 окрем. інженерн. р-ти, 108) Данило Павлович Юда 10 арм. 203 піш. Сухумск. полку, 109) пор. Павло Пилипович Назаренко 246 піш. Бахчисарайск. полку, 110) прап. Михайло Андрієвич Сочинський 64 піш. Сібір. стр. полк., 111) Василь Іванович Коркушко 14 Кавк. Грузинск. греч. полку, 112) ветер. лік. Кость Германович Вротновський-Сивошапко 11 арм. Гренад. саперн. полку, 113) ст. ун. оф. Іван Никифорович Степура 11 арм. Канцел. голов. нач. по снабж.

* * *

114) підпр. Федір Михайлович Котляр 1 арм. 34 окрем. сап. р-ти, 115) солд. Влас Якимович Коркішко 539 піш. Боровського полку, 116) підпр. Віктор Андрієвич Голуб 5 арм. I стр. Кавк. дів. 3 кавк. пол., 117) пор. Яків Васильович Стєвбуненко-Заїченко 240 піш. Ваврського полку, 118) мл. ун. оф. Порфирій Титович Колесниченко 280 піш. Сурського полку, 119) підпр. Марко Олександрович Скачко 6 Сібір. Інжен. полку, 120) Матвій Дем'янович Ковальський 87 піш. Нейшопцького полку, 121) мл. ун. оф. Юрко Іонович Сушкевич-Сухоребрик Інженерн. час. 22 залізн. 6-ну, 122) солд. Василь Василевич Кіт 35 обозн. 6-ну, 123) підпоручн. Архип Наумович Савон 9 Сібирск. стр. полку, 124) мл. ун. оф. Яків Спиридонович Вас Шт. 33 піш. дів., 125) ст. ун. оф. Іван Терентевич Набоків 131 піш. Тираспольск. полку, 126) пор. Микола Кондратович Хомицький 54 Сібирск. стр. полку, 127) солд. Савка Парфентевич Балабан 12 Химичн. ком. арт. ч. 128) ферш. Грицько Миколаєвич Крохмаль 101 головн. евакуційн. пунк., 129) пор. Андрій Іванович Пашенко-Пасько 437 Сістроріцьк. полку, 130) солд. Тихон Іванович Мосієнко 130 піш. Херсонського полку, 131) депутат з г. Кронштадту, 132) депутат Донської області.

Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд.

Четвертий день 8 травня.

Ранішнє засідання.

Голова Дудкин відкриває засідання в 9 год. ранку і читає телеграми з привітаннями від таких організацій: Роменської української громади, військової україн-

ської громади 24 зап. полку, Української Ради в Гельсінгфорсі, українців Радивилівського гарнізону, Полтавської української громади, Українського Областного З'їзду в Пермі, Кронштадтської української громади „Просвіта“ і Т-ва „Просвіта“ в Білій Церкві.

Особисто висловлює З'їздові привітання від імені української громади військових гідротехників голова цієї громади Шумицький.

З'їзд переходить до чергового пункту порядку денного, — докладів з місць.

Панченко повідомляє про життя української військової громади у Серпухові. Згадує між иншим, що Серпуховська громада, яка складає третину гарнізону, домогалась щоб її представника допустили на Всеросійський З'їзд Робітничих і Салдатських Депутатів хоч з дорадчим голосом, але громаді в цьому відмовили.

Свідерський розповідає про українців одного полку в Ржеві, яка затримується тим, що вище начальство не згожується перевести до інших полків деякого з офіцерів того полка.

Луценко докладно розказує про організацію і життя „Українського Військового Коша“ в Одесі. Згадує про заборону Одеської Ради роб. і салд. депутатів брати українцям участь в маніфестації з національними прапорами і иньші подібні заборони, які призвели до ворожнечі між українцями та „общеросами“ і навіть до того, що українські маршові роти відмовились виступити на фронт. Ходили в Одесі поголоски, що проти українських рот пошлють козаків і кулемет, але кулеметчики і козаки прислали до українських рот своїх людей, які заявили, що вони як і другі будуть йти разом з українцями. Докладчик зазначає також цілковиту згоду українського війська з молдаванським.

Доклади з місць тимчасово припиняються, бо редакційна комісія закінчує на цей час вироблення тексту резолюцій, які прочитає Винниченко.

Після прочитання резолюцій один салдат висловлює думку, що ми знов починаєм звертатися до Правительства з проханнями і радить висловити цьому правительству рішуче недовіря.

Винниченко ще раз перечитує резолюції і звертає увагу, що в резолюціях не тільки нема слова „прохаємо“, а уникнуто навіть слова „домагаємось“, і замість того стоїть вираз „ставимо на увагу“ правительству, а воно нехай поступає, як собі хоче.

М. Грушевський з тої причини, що його ще на передодні дехто з делегатів прохав пояснити, якої саме автономії та федерації ми хочемо, ще раз популярно викладає головні точки майбутньої автономії України з свого особистого погляду.

Виступає ще кілька промовців, після яких внесені резолюції приймаються одногласно. Ухвалено також доручити президіуму довести прийняті резолюції до відома Тимчасового Правительства.

Лященко вітає З'їзд від імені товариства українських правників.

Федорченко висловлює привітання від товариства українців-католиків.

Кекало з приводу нападок на самостійників дає пояснення, що самостійники вояки, які є тут на З'їзді, стали самостійниками через політику російського правительства відносно українського руху,

але вони не домагаються негайного утворення незалежної держави української. Вони розуміють самостійність, як самостійне творення автономії.

Лукіянів член „Союзу Української Державності“, хоче дати з свого боку пояснення відносно самостійників, али встигає сказати лиш те, що С. У. Д. в цей момент теж стоїть за автономію і федерацію, а далі збори підіймають гармидер і не дають промовцеві говорити далі.

Після невеличкої перерви Гризловітає З'їзд від імені звенигородського козацтва і докладно розказує про організацію та діяльність того козацтва.

Гаврилюк вітає таке з'явище, як організація козацтва в Звенигородському повіті і радить З'їздові висловити побажання, щоб звенигородське козацтво підлягало Генеральному Комітетові.

Побажання це зборами ухвалюється.

Голова оповіщає, що зараз Генеральний Комітет має робити дуже важного доклада і через те, остання частина засідання пройде при зачинених дверях.

Закрите засідання починається в 12½ годин дня. На закритому засіданні була принята резолюція що до сучасного моменту.

Резолюція ця була надрукована в „Вістнику“ в № 3-4.

По скінченні ранішнього засідання до Мійського Театру підійшов в повному складі один полк, який по дорозі з Харькова на фронт, заїхав до Києва, щоб привітати З'їзд. Полк ішов з кількома українськими прапорами, на одному з яких був портрет Т. Шевченка. З балкону театру полк привітав промовою член президіума Гаврилюк, на привітання якого полк відповів гучним „Слава“. Потім полк, разом з делегатами Військового З'їзду, які всі вийшли назустріч полкові, проспівав „Заповіт“ та „Ще не вмерла Україна“ і під згуки українського маршу рушив до вокзалу, щоб їхати далі до фронту.

П'ятий день. 9 червня.

Ранішнє засідання.

Вечірнє засідання на передодні було закритим і тому звіту про нього не подаєм.

Приводим лише резолюцію, яка на цьому засіданні була принята.

„Що торкається відношення до українства де-якої частини неукраїнської демократії, яка не розуміє українського питання і ставиться вороже до змагань української демократії. З'їзд вважає необхідним, для забезпечення здобутих демократіями всіх націй Росії свобод, закликати таких товаришів до порозуміння і товариського співробітництва в будіванні нового загально-державного життя“.

Сьогоднішнє засідання відкривається в 9 год. 25 хвилин ранку головою Гаврилюком. На порядку денному стоять доклади з місць, які розпочались ще на вчорашньому ранішньому засіданні, але потім були припинені через обмірковання резолюцій про сучасний політичний момент. Сьогодні зараз же по відкритті засідання Рудич вносить пораду, щоб доклади з місць було ще відкладено на після обіду для того, щоб кожна армія або округа виставила по одному докладчику, якому підчас перерви делегати дадуть інформаційний матеріал; инакше доклади з місць можуть зайняти дуже багато часу, бо записано ще є 75 доклад-

чиків. Після недовгих дебатів збори цю пораду ухвалюють. Голова редакційної комісії подає такий план для докладів:

- 1) яка частина;
- 2) де стоїть;
- 3) яка організація;
- 4) чи є окремо виділені українські роти і інші частини;
- 5) скільки українців організованих і неорганізованих;
- 6) настроїв українців;
- 7) яке відношення військового начальства, полкового комітета та місцевих організацій до українців;
- 8) відношення українців до справ на Україні;
- 9) відношення офіцерів і солдатів поміж собою;
- 10) наказ делегатів;
- 11) яка центральна українська організація єсть в армії або в окрузі

Після цього *Селецький* читає коротенького доклада про рекрутів-українців і доводить, що воляки України не повинні перевозитись з України до інших країв, бо на це тільки дурно витрачаються транспортні сили. Докладчик підкреслює також те, що такі перевози вояків робляться з метою москалізації інших націй.

За докладчиком виступає *Величко*, який фактичними даними доводить, що і за нового ладу перевози рекрутів робляться в широких масштабах і звертає увагу на те, що рекрути їдуть часом до Саратова з України по 25 днів і тільки дурно витрачають час.

Горемика закликає прийняти резолюцію, яка вимагала б на завше скасувати перевози вояків-українців за межі України.

Дудкин (матрос) радить додати в резолюції, щоб Чорноморський флот поповнювався виключно українцями.

Кердовський вносить проект резолюції який, разом з іншими, передається до редакційної комісії.

Перхачо засланець з Сибіру, від імені українців-сибіряків в гарній, чулій промові вітає З'їзд і каже, що коли Україні треба буде допомогти, то українці-сибіряки дадуть їй таку поміч, якої ще світ не бачив.

Збори вітають промовця овацією.

Голова Гаврилюк від імені З'їзду відповідає на привітання представника сибірських українців.

Петлюра докладає проект зразкового статута військових громад. Проект складається з 43 розділів і дуже докладно охоплює життя громади.

По скінченні доклада оповіщається перерва на 10 хвилин.

Після перерви читаються привітання З'їздові від Коротківської громади, від українців-солдатів з Калуги, від „Просвіти“ з Красносілля (єлиса. пов.) і від українського полка імені Івана Гонти в Умані.

Колтин вітає З'їзд від імені української громади в Кронштадті і цікаво розказує про те, як громада з'організувалась та як вона працює. Громада з приводу заборони Військового З'їзду послала Керенському таку телеграму:

„Військового Міністрові (копія Раді Солдатських і Робітничих Депутатів).

Ми, українці (солдати, матроси, офіцери та робітники) фортеці Кронштадт на загальних зборах 1-го червня, обміркувавши розпорядження військового міністра про не-

вчасність скликання Другого Українського Військового З'їзду, постановили завзято і рішуче протестувати проти заборони міністром-„соціалістом“ другого Українського Військового З'їзду. Така несправедливість відносно українців, поруч з прихильним відношенням до інших національностей, не може сприяти знищенню загально-російської руїни. Стоячи на варті здобутої волі, ми, українці, вимагаємо негайно виконання всіх постанов Центральної Української Ради і Генерального Комітета, бо інакше ніхто не поручиться за те, що український рух в Росії не прибере острого характеру.

Голова зборів *Мелник*,
писар *Курейко*“.

Після привітань знов розпочинаються доклади з місць і ця частина засідання аж до обідньої перерви відбувається при зачинених дверях.

Кругом оперного театру, де відбувається З'їзд, не дивлячись на страшенну спеку, безперестану провадяться десятки мітингів, на яких ідуть суперечки про українську справу взагалі, та про постанови українських з'їздів, з окрема. Між иньшим, часто можна почути розмови з приводу постанови Селянського З'їзду про відібрання в земельний фонд усієї землі без викупу.

Вечірнє засідання.

Відкривається засідання в 5½ годин вечора. Перше слово для позачергової заяви бере голова української військової ради Катеринославського гарнізону *Єфремов*.

В першу чергу він повідомляє, що одержано телеграму про те, що на руминському фронті призначено ще 4 корпуси для поповнення їх виключно українцями. Цю звістку збори зустрічають оплесками.

Далі *Єфремов* прочитує одержану з Катеринослава телеграму, в якій сказано, що Катеринославська військова громада постановила не пускати на фронт ні одної маршевої роти, доки в Катеринославському гарнізоні не будуть виділені в окремі роти солдати інших національностей. Наостанку промовець радить зараз же зовсім припинити доклади з місць і перейти до розгляду важливіших справ, для того щоб завтра закінчити З'їзд та розійтись на місця і на фронт, де готуються важні події.

За і проти цієї поради беруть слово кілька промовців і сперечаються про неї з півгодини. Нарешті збори ухвалюють далі провадити доклади з місць і засідання далі відбувається при зачинених дверях.

В 9 годин доклади з місць кінчаються і *Петлюра* докладає знов зразковий статут військових громад, перероблений редакційною комісією. З приводу доклада виникають недовгі балачки, після яких зразковий статут затверджується зборами.

Курявий виступає з докладом про земельну справу і радить приєднатись в цій справі до постанов Всеукраїнського Селянського З'їзду, які всі перечитує перед зборами. Докладчик запрошує прийняти ці резолюції цілком і без обговорення.

Голова дає одно слово за і одно проти. До промовця, який говорив за, збори поставились прихильно, а коли виступив промовець проти того, щоб ухвалювати постанови без обговорення, то всі збори одноставно закричали „Геть! геть!“ і не дали промовцеві сказати більше а ні слова.

Голова ставить прочитані постанови на голосування в такий формі: „Військовий З'їзд в земельній справі приймає і

підтримує постанови Українського Селянського З'їзду“. Формула ця ухвалюється одногласно. Засідання закривається в 10 год. вечора.

Шостий день 10 червня.

Ранішнє засідання.

Відкривається засідання в 9 год 50 хв., з тої причини, що делегати ще з 8 год. ранку розбилися по арміях для того, щоб намітити кандидатів до Генерального Комітету і Ради Військових Депутатів.

Головою Вротновський Сивошанка.

Читається телеграма — привітання З'їздові від Рязанської української громади.

Ставиться на голосування резолюція в справі українзації війська, в якій справі було прочитано полк. Пилькевичем доклада ще на вчорашнім засіданні.

Кап. *Сливинський* каже, що треба українзацію війська переводити обережно, щоб не порушити цілості та сили фронту відповідно до цього радить змінити резолюцію.

Кердовський відповідає, що певне п. капітан не слухав добре, про що говорилось, бо резолюція теж говорить про те, що українзацію на фронті треба переводити поволі, щоб не привести до дезорганізації.

Резолюція ухвалюється в такій редакції.

„Підтримуючи постанову Першого Українського Військового З'їзду про українзацію війська, З'їзд доручає Генеральному Українському Військовому Комітетові як найскоріше розробити детальний план українзації війська і вжити всіх заходів для негайного переведення його в життя“.

З'їзд ухвалює також внесену Вротновським-Сивошанкою таку резолюцію:

„Всеукраїнський Військовий З'їзд в справі переведення підвалин автономії України в життя вважає необхідним пропонувати Центральній Раді, якомога скоріше, скликати територальні збори для порозуміння з національними меншостями і розгляду проекту статуту автономії України“.

Один вояк з учителів виступає з гарною промовою, в якій доводить потребу народної освіти і радить повернути з війська народних учителів-українців. Треба нам самим вирішити справу про освіту на Україні, каже промовець, щоб її за нас не рішали всякі „общероси“, котрі кажуть, що в школах на Україні треба завести лиш „українознавство“. Аджеж ми не вирішуємо справи про російську школу і не кажемо, що у них треба завести „русознавство“, а навчання вести по українськи (збори вітають промовця оплесками).

В цій справі виступає ще кілька промовців і вноситься кілька проектів резолюції, котрі передаються до редакційної комісії.

Петлюра робить доклад про схему праці і штати Генерального Комітета.

Нашою метою є утворити з Генерального Комітета таку установу, яка мала б авторитет для військових комплектувань. Для того ми закликали в склад комісії для вироблення штатів кількох спеціалістів, щоб вони могли вказати нам на можливі хиби і допомогти виробити як найкращу схему організації Генерального

Комітета, каже між иншим докладчик в своїй передмові.

Президіум—законодавчий орган Генерального Комітета—має складатись з 4 членів і 1 постійного секретаря, обраного самим з'їздом. Далі ідуть 8 відділів Генерального Комітету, з котрих кожен веде свою окрему працю, яку висуває саме життя.

В самий перед ідуть відділи агітаційно-просвітний і організаційний. Агітаційно-просвітний та організаційний відділи мусять в першу чергу взятися за переклад та укладання різних військових підручників їх друкування, а також мати цілий кадр агітаторів—організаторів.

Відділ інспекторський має завдання вииснювати скільки і де є воєнків—українців і дбати про фактичну українізацію військових частин. В завдання цього відділу входить також організація „распределительных пунктов“ та догляд за існуючими на Україні такими пунктами. Слід би, на думку докладчика, віддати в завідування цього відділу і організацію народної міліції,—отого козацтва, яке почало уже само організуватись в звенигородському повіті.

Слідуючий відділ—мобілізаційний та військової комунікації. Цей відділ в найближшій часі має зайнятись справою демобілізації і заздалегідь розробити для цієї справи відповідний план, бо коли кінчиться війна то залізниця не вправляється перевезти так скоро всього війська і матеріалів з фронту по домах; воєнки з фронту сунуть великою масою додому пішки і це загрожуватиме великими розрухами.

Муштровий строевий відділ має дбати про військове навчання, переміщення та реєстрацію українського війська.

Відділ спеціальних служб буде відати організацією таких родів війська як кавалерія, артилерія, авіаційні, інтендантські та інженерні частини, а також і медично-санітарної справи.

Канцелярія Генерального Комітету має вести господарство Комітета та вести реєстрацію всіх українців-воєнків, які переїзять через Київ. В розпорядженні Канцелярії має бути Комендант Генерального Комітета.

Правничо-консультаційний відділ, буде слідкувати за тим, щоб не порушувались права українських військових організацій та Генерального Комітета.

При російському Генеральному Штабові має бути 3 представники Генерального Комітета, 2 при Ставці і по одному при флотах та штабах кожного фронту, військової округи і Кубанського Козачого Війська.

Докладчик наостанку вказує, що організація Генерального Комітета, по уложеній схемі, повинна провадитись людьми діла, добрими знавцями в різних галузях військової справи і разом з тим свідомими українцями, котрі вповні розуміли б ту вагу, яку повинен мати новий Генеральний Комітет для всієї української справи.

По скінченні доповіді кільканадцять чоловік роблять докладчикові численні запитання про деякі деталі організації Генерального Комітету, на які докладчик відповідає і дає пояснення.

Генерал Кондратович від імені експертної комісії висловлює думку, що схема організації Генерального Комітету вироблена згідно з вимогами військової

науки і практики. Промовець радить 3/4 старого Генерального Комітету обрати в склад нового, для того, щоб не припинялась робота Комітету, поки нові люди ознайомляться з налагодженою уже до певної міри справою.

Кап. Ген. Шт. Сливинський звертає увагу на те, що схема організації Генерального Комітету уложена не так, як по інших вищих військових інституціях, через те, що на чолі його має стояти не одна людина, а колегія з 5 чоловік і, на думку промовця, це буде шкодити продуктивності праці Генерального Комітета. Проте промовець закликає принципово ухвалити вироблену схему і надати Комітетові право ширшої кооптації хоч до 20 чоловік.

Кілька чоловік висловлюється про те, щоб Генеральний Комітет підлягав контролю Центральної Ради.

Схема організації Генерального Комітету в принципі приймається одностайно, при 4 не подавших голосу.

Право кооптації подається Генеральному Комітетові необмежене, при чому право рішучого голосу будуть мати не більше 13 кооптованих членів, а решта з дорадчим голосом.

Вибірних членів Генерального Комітета повинно бути 27; з них 12 остаються з членів старого Генерального Комітету, як радить ген. Кондратович, а 15 має бути обрано З'їздом.

Дяченко висловлює думку, що З'їзд повинен переголосувати кожну кандидатуру навіть і старих членів Генерального Комітету окремо.

З цього приводу виникають суперечки—інші доводять, що Генеральний Комітет повинен сам вирішити кому з його членів ввійти в новий Комітет.

Петлюра від імені Генерального Комітету заявляє, що Комітет сам не визнає за собою ні юридичного, ні морального права вирішувати хто з його членів має бути в новім Комітеті, а хто ні.

Дехто радить членів старого Комітету обрати в новий і до них додати ще 10 нових членів. Кап. Сливинський доводить, що в Комітеті можуть бути і люди не здатні до праці, отже їх не варт обирати до Комітету, а щоб не помилитись при виборах, то він радить передати вирішення того, хто здатний до праці, а хто ні—самому Генеральному Комітетові.

Після цього промовця справа з виборами Генерального Комітету відкладається на після обіду, а зараз заслухується доклад Полізова про організацію Ради Військових Депутатів.

По думці доповіді З'їзд має обрати тільки тимчасову Раду Військових Депутатів, розраховуючи по 1 депутатові на 15.000 чоловік. Постійна Рада буде складатись з представників, обраних по фронтах, округах та флотах по 1 депутатові від кожних 25.000. Вибора ці мають бути двоохступними, так, що депутатів будуть обирати виборщики на фронтових, окружних та флотських з'їздах, офіцери і салдати разом.

Вкінці докладчикові ставлять кілька запитань та прохають деяких пояснень. Між иншим на запитання про термін, на який обираються депутати, докладчик пояснює, що мандати депутатам даються від з'їзду, до з'їзду, то б то на 4 місяці.

Проф. М. Грушевський пояснює, як складається представництво в Централь-

ній Українській Раді та на яких підставах до неї має входити Рада Військових Депутатів, а також Ради Селянських і Робітничих Депутатів. Промовець також каже, що Центральна Рада в такому складі буде аж до тої пори, коли будуть скликані на підставі чотирьохчленної виборчої формули Українські Територіальні Збори. Проф. наостанку запрошує обирати до Ради Військових Депутатів тих українців-інтелігентів, яких тепер так багато в війську і які так потрібні тепер для культурно-національної праці на Україні.

Голосованням збори принципово приймають доложену схему організації Ради Військових Депутатів з тим щоб детальні зміни поробити підчас голосування по пунктах.

В 2 1/2 год. оповіщається перерва до 7 год. вечора.

На вечірньому засіданні З'їзду, коли збори мали приступити до виборів Генерального Комітету, В. Винниченко оповістив З'їздові, що Центральна Рада видала універсал до українського народу великої політичної ваги. Універсал тут же було прочитано. Весь З'їзд в пориві ентузіазму став на коліна і проспівав „Заповіт“ а потім „Ще не вмерла Україна“.

Останнє вечірнє засідання.

Відкривається засідання в 7 1/2 г. вечора.

Ставляться на голосування і ухвалюються вироблені редакційною комісією постанови.

Про рекрутів-українців та про освіту.

Певний запрошує збори скласти подяку головному київському інтенданту ген. Якимовичу, коменданту 2-го етапного пункту та його поміщикам і жіночій епархіальній школі, за те, що вони помогли делегатам помешканнями та харчами. Збори доручають президіумові від імені З'їзду подякувати згаданим особам і інституціям.

Петлюра перечитує остаточно вироблений зразковий статут українських військових громад, після чого статут затверджується.

Переходять до виборів Генерального Комітета.

Після досить довгих балачок вирішено обрати в склад нового Генерального Комітету всіх 17 членів старого і ще 10 чоловік—нових. Далі переходять до обговорення того, як обирати членів Генерального Комітету,—закритим, чи відкритим голосуванням.

Але тут наступає незвичайно важний момент. По за чергою бере слово В. Винниченко і схвильованим голосом почав:

„Я щасливий, що можу поділитись з вами радісною звісткою, а саме тим, що Центральна Рада ухвалила видати Універсал до українського народу“. В залі настала глибока тиша і тут В. Винниченко урочисто прочитує Універсал Центральної Ради, який сьогодні у нас надруковано.

Як тільки читання було скінчене, враз всі схопляються з своїх місць і ціла буря оплесків та криків „Слава! Слава Вільній Україні“ не встигає кілька хвилин.

Коли трохи заспокоїлось, виходить С. Петлюра і каже:

„Я гадаю, що висловлю ваші думки і почуття. Центральна Рада в цей важкий історичний момент бере на себе великий тягар, щоб врятувати Україну і всю Росію. Російське правительство лишилось глухим і не зуміло зрозуміти важности момента, хоч з боку Центральної Ради було вжито всіх заходів, щоб воно задовольнило наші домагання. Тепер, коли ви прослухали цей акт, дозвольте, за тій великий державний розум, який виявила Центральна Рада, гукнути від вашого імені: „Слава Українській Центральній Раді“.

Після цих слів вигуки „слава“ та оплески вибухають ще з більшою силою, ніж попередю.

„Ми переживаємо величний момент, вигодошує член президіума Гаврилюк. Нехай же цей момент навіки лишиться в наших душах... Слава українському народові!“ і „слава“ знов лунає в залі та доноситься аж на вулицю.

„Грушевського, Грушевського!“ чується голоси, але проф. Грушевського нема в театрі.

Вояки переносять на перед кону портрет Т. Шевченка, який до цієї пори стоїть в глибині, і ставлять його поруч зі столом, за котрим сидів президіум.

„Цей ентузіазм, з яким ви зустріли маніфест, додає нам певности в своїх силах,—каже В. Винниченко, Ви розїдетеся з відсі по всій Україні, по всіх її містах та селах, і навіть по-за межами України і всюди развезете цей універсал розкажете, що ви тут робили та разом зо всіма, що вважають себе українцями, об'єднайтесь з Центральною Радою. Комітет Центральної Ради сподівається, що ви справдате його сподіванки“.

Петлюра, виголосивши „славу відродженому українському народові“ запрошує вшанувати пам'ять пророка цього відродження, Тараса Шевченка „Заповітом“.

Всі стають на коліна і з тисяч грудей несуться величні звуки. Всіма опановує велике зворушення, всі проняті свідомістю величності хвили. Багатьом капляють сльози з очей...

Після „Заповіту“ з великим піднесенням проспівали „Ще не вмерла Україна“...

На деякий час робиться перерва, після якої З'їзд знов приступає до ділової праці і обирає Генеральний Комітет.

Закінчується З'їзд о 2-й годині ранку 11 червня.

В 10 год. ранку 11 червня весь Військовий З'їзд, з президіумом та новим Генеральним Комітетом на чолі розташовується на ганку Педагогічного Музею і фотографується.

Потім делегати розділюються по арміях та військових округах і обирають своїх представників до Ради Військових депутатів. Всіх представників обрано, поки що, 127 чоловік: решта буде обрано на фронтових та окружних військових з'їздах.

Постанова Тимчасового Уряду.

Генеральний Секретар по внутрішнім справам В. Винниченко одержав з Петрограду од міністрів Тимчасового Правительства Керенського, Терещенка і Церетеллі таку телеграму:

Вислухавши повідомлення міністрів Керенського, Терещенка і Церетеллі по українському питанню, Тимчасове Правительство вирішило: „Призначити, як вищий орган для керування крайовими справами на Україні, окремий орган—Генеральний Секретаріат, склад якого буде визначено Правительством в згоді з Центральною Українською Радою, доповненою, на справедливих основах, представниками других народів, суцільних на Україні, в особі їх демократичних організацій. Через згаданий орган будуть переводитись Правительством міри і заходи в житті краю і його управлінні. Вважаючи, що питання про національно-політичний устрій на Україні і про засоби вирішення в ній земельного питання, в межах загального закону про перехід землі до рук працюючих мас, мусить бути вирішено Установчими Зборами, Тимчасове Правительство прихильно поставиться до розроблення Українською Центральною Радою проекта національно-політичного статуту України в тому розумінні, в якому сама Рада буде вважати відповідним інтересам Краю, а також про форми вирішення в Краю земельної справи—для внесення цих проектів на Установчі Збори. Тимчасове Правительство, вважаючи необхідним під час війни зберегати бойову єдність армії, не лічить можливим допустити міри, які можуть порушити єдність організації і керування, як наприклад, зміна в сучасний момент загального мобілізаційного плану шляхом негайного переходу до системи територіального комплектування військових частей, або надання керівничих прав яким небудь громадським організаціям. Разом з тим Правительство вважає можливим далі сприяти тісній національному об'єднанню Українців в війську через формування окремих частин виключно Українцями, поскільки цей спосіб на погляд Військового Міністра буде можливим з технічного боку і не порушить бойової сили армії. В найближчій часі, для більш планомірного і успішного досягнення цієї мети, Тимчасове Правительство вважає можливим запросити до досягнення цієї задачі самих вояків—українців; для цього, в згоді з Центральною Радою, можуть бути командіровані особні делегати українці, котрі будуть при кабінеті військового міністра, генеральному штабові і верховному главнокомандуючому.

Що ж торкається до військових українських комітетів на місцях, то вони проводять свою працю на загальних основах, причому їх діяльність повинна провадитись в згоді з діяльністю інших військово-громадських організацій“. Після прийняття цієї постанови, члени партії „Народної Свободи“ Шингарьов, Мануйлов і Шаховський вийшли з складу Тимчасового Правительства. Зміст ухвалені постанови буде надруковано третього в вечірніх газетах. Одгочасно з цим необхідно оголосити Вашу відозву.

Підписали: Керенський, Терещенко, Церетеллі.

Офіційне повідомлення про заклад у Києві.

5 липня в 5 годин вечора генеральний секретар В. Винниченко послав по прямому телеграфу тимчасовому російському правительству в Петроград слідуюче офіційне повідомлення:

„В відповідь на Ваше запитання про відгуки петроградських подій у Києві повідомляю: Центральна Рада і виконавчі комітети послали до Петрограду телеграму з заявою про цілковиту готовність всіма силами піддержувати тимчасове правительство і з осудом виступів невідповідальних груп. Видана відозва до населення Києва і всього краю.

Вночі на 5 липня група українців-вояків біля 5000 чоловік, яка складалась з ешелонів, що переходили розбивний пункт та самовільно і всупереч розпорядженню Генерального Комітету назвала себе полком імені гетьмана Полуботка, захопила арсенал, озброїлась і поставила караули коло державних установ. Генеральний Секретаріат негайно вжив рішучих заходів до встановлення порядку. Викликано військово-гарнізону, як українці, так і росіяне охороняють місто.

Частину повстанців заарештовано. Інші повстанці під впливом рішучих заходів Генерального Секретаріату залишили фортецю та арсенал. Охорону беруть на себе полк імені Богдана Хмельницького, сапери, юнкери та інші частини гарнізону. По згоді Секретаріату з командуючим військовою округою охорона міста та

околиць, а також встановлення порядку доручено членові Генерального Комітету генералу Кондратовичу.

Секретаріат в справі заспокоєння міста іде в тісному контакті з місцевими комітетами громадських організацій, Ради робітничих та солдатських депутатів. Місцеві організації більшовиків разом з іншими революційно-демократичними організаціями сприяють заспокоєнню. Не вірте агентським та газетним звіткам—вони складені насплидку під впливом неперевіраних чуток, які розповсюджуються наляканою людністю. Відомо поки що тільки про одного пораненого“.

Од Генерального Секретаріату.

Юрба солдатів-українців, зложена з поодиноких осіб перехожих команд, числом до 5.000, що пробувала на розподільному пункті у Києві, а потім самовільно перейшла до казарми 1-го Запасного Українського полку, вночі з 4 на 5 липня, в зв'язку з подіями в Петрограді, одібрала рушниці в 1-го Запасного Українського полку і рушила до Києва. Дорогу неслухняним самовільникам заступили козаки 1-го козачого ім. Богдана Хмельницького полку, умовляючи їх не чинити гвалту, але тих умовлянь юрба не послушала і почала стріляти в повітря, загрожуючи стріляти і в козаків полку. Прийшовши до міста, натовп оточив арсенал, здобув звідтіля рушниці й іншу зброю, заарештував начальника міліції Лєварського і коменданта міста Києва, генерала Цицо-

вча і поставив свою варту біля де-яких державних установ і будинків. Коли про подію з донесенням командира козацького ім. Богдана Хмельницького полку довідався Генеральний Секретаріат Української Центральної Ради і Український Військовий Генеральний Комітет, то зразу ж вжито було відповідних заходів, щоб припинити бешкет.

Про те доведено було до відома українців вояків Київського гарнізону, та про необхідність спокійно повернути Київ. Однодушно вчинок гвалтівників був засуджений і одностайно українці вояки разом з іншими частинами гарнізону виступили в обороні революції та порядку. Одночасно з сими заходами Генерального Секретаріату в справі утихомирення бунтівників було вжито заходів також з боку Київського Виконавчого Комітету, Громадських Організацій і Комітету Рад Роб і Салдатеських Депутатів. Але порозумівшись між собою і скупившись сили в однім центрі—Центральній Раді, куди переїхав з двірця заступаючий Н-ка Округу, Генеральному Секретаріатові і громадським організаціям удалось зразу ж спинити небезпечний рух—зкаламученої юрби. Частина гвалтівників заарештовано й однято в їх зброю; варті, розставлені ними, біля державних установ, замінено вартою од козацького ім. Гетьмана Богдана Хмельницького полку й інших частин, більша ж частина, під впливом умовлянів, повернула до казарм.

З огляду на стан річей, по згоді з Генеральним Секретаріатом, для заведення порядку, Виконуючий обов'язки Командуючого Київської Військової Округи призначив члена Генерального Військового Комітету генерала Л. Кондратовича.

Повідомляючи про сумний і недопустимий вчинок гвалтівників українців. Генеральний Секретаріат повідомляє громадян м. Київ і цілої України, що він, беручи після універсалу Центр. Ради й декларації Російського Тимчасового Уряду, в свої руки владу, і обороняючи інтереси революції на Україні, не допустить, щоб волю й громадський лад ким би то не було порушувало. Закликаючи громадян до спокою, до біжучої праці. Генеральний Секретаріат разом з тим повідомляє, що він зуміє дати раду тим, хто йде всупереч волі наших найвищих установ і заважає їм працювати на добро України та революції.

Голова Генерального Секретаріату
В. Винниченко.

Генеральний Секретар в справах
військових С. Петлюра.

Од Генерального Секретаріату Центральної Ради.

У додаток до повідомлення Генерального Секретаріату від 5-го липня доводимо до відомости громадян.

„На ранок місто Київ було цілком увільнено від „полуботківців“. Останнім вийшла та частина їх, яка займала штаб кріпости на Печерському. Вертаючись у Грушки на місце свого постійного перебування, „полуботківці“ о 4^{1/2} год. ранку зустрілися на перехресті Бібіковського Бульвару і Володимирської вулиці з патрулем

1-го ім. Богд. Хмельницького полку, який в сей час ішов з гори од Володимирського Собору. Спокійно пропустивши полуботківців, патруль з Бібіковського Бульв. звернув на Володимирську вул. прямуючи до Центральної Ради. На Володимирській недалеко від перехрестя у цей час стояв другий патруль—з юнкерів мійського гарнізону. Юнкері також пропустили „полуботківців“, але побачивши зараз же за цим богдановців, що звертали на Володимирську, подумали, що то вернулись „полуботківці“ і кинулись до зброї. Вистрілами з кулемету і рушниць убито одного салдата полку ім. Богдана Хмельницького і двох легко поранено. Слідство в сій справі ведеться“.

Голова Генерального Секретаріату В.
Винниченко.

Генеральний Секретар по військових справах С. Петлюра.

Генеральний Писар П. Христюк.

Заколот полуботківців у Києві.

Вчора вночі у Києві сталися надзвичайні події.

Відділ солдат які назвали себе „полком імені гетьмана Полуботка“ заарештував київського коменданта Цицювича, начальника міліції Ленарського, захопив арсенал, державний банок, і артилерійський склад.

Коло третьої год. ночі полк озброївшись, підійшов до кулеметного парку і потребував видати зброю. Кулеметна рота послухалася і видала кулемети, рушниці і патрони. Тоді „полуботківці“ по наміченому плану захопили в городі штаб київського коменданта, палац, державний банок і арсенал; захопили городську гауптвахту. Частина „полуботківців“ захопила городську міліцію і стала здійснювати пости міліціонерів по городу, одбираючи у них зброю і заміняючи міліціонерів Полуботківцями.

Коли сповістили про події командира першого українського полку імені Богдана Хмельницького полк. Капкана, він зараз вивів свій полк озброєний і поставив за стопами по Володимирській вул. коло Центральної Ради. Викликав також він і кулеметну роту, котра стала на допомозі. В 9 год ранку полк. Капкан, щоб попередити можливі сутички об'явив, щоб всі заспокоїлися і слухали його наказів і стали на допомогу йому і Центральній Раді.

Педагогічний музей перетворився зразу в військовий лагер, відкля на автомобілях розсилались окремі озброєні отряди.

В той же час до Центральної Ради прибули Український Генеральний Комітет, члени Української Ради Військових Депутатів, а також окремі члени київських виконавчих комітетів. На нараді було одностайно ухвалено прийняти всі міри, щоб „полуботківців“ зняти.

Негайно ж всі заарештовані до цього часу представники влади були отпущені.

О 8 годині ранку головний отряд „полуботківців“ зайняв артилерійський склад, що проти Лаври. Виставивши караули і пости на великому валу вони осіли в дворі артилерійського складу і велика частина стала в артилерійському парку.

В перші години дня сюди прибули 2 автомобілі з членами Центральної Ради і українськими військовими депутатами. Коли стало відомо, що приїхали депутати з Центральної Ради, „полуботківці“, які стояли коло воріт, швидко вистроїлися. Члени Ради вступають в розмову з салдатами. Український військовий депутат прап. Герасименко звертається до сотні з короткою промовою і запитує, чи довіряють вони Центральній Раді. „Віримо!“ дружно відповідають салдати і погожуються йти назад в свої казарми.

Вчора виконуючий обов'язок головного начальника київської військової округи генерал Трегубов в зв'язку з „полуботківцями“ видав такий наказ:

„Членові українського генерального військового комітету при Центральній Раді генерального штаба генерал-майору Кондратовичу доручаю за згодою Української Центральної Ради, установити порушений порядок в деяких частинах київського війська. На випадок, коли з'явиться потреба в військовій допомозі, маєте звертатися за нарядом війська до коменданта. 5 іюля 1917 року. Генерал-лейтенант Трегубов.

До 3 години дня всі отряди „полуботківців“ згодилися вернутися в свої казарми.

Од Редакції „Вістника“.

Оповіщаємо всіх передплатників, що надіслали підписну плату на ОДИН місяць, що з 6-го числа „Вістник“ їм не буде посилатися до того часу, поки не підпишуться на далі.

Приймається передплата
на щоденну народню газету

Народня Воля

Газета обслуговує інтереси
трудового селянства
та робітництва.

Умови передплати: місячно—2 карб. за кожний місяць. Од 1-го липня (іюля) до кінця року—9 карбованців.

Адреса редакції та Контори: Київ,
Хрещатик № 27, кв. 8.

Друкарня Центральної Української Ради.
Михайлівська № 18. Тел. 17-00.